

**OVER DE SPELLING VAN
DE BASTAARTWOORDEN
IN 'T NEDERDUITSCH**

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649472673

Over De Spelling Van De Bastaartwoorden in 't Nederduitsch by J. A. Alberdingk Thym

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

J. A. ALBERDINGK THYM

**OVER DE SPELLING VAN
DE BASTAARTWOORDEN
IN 'T NEDERDUITSCH**

OVER
DE SPELLING
VAN DE
BASTAARTWOORDEN

IN 'T
NEDERDUITSCH.

DOOR
J. A. ALBERDINGK THYM.

Some judge of authors' NAMES, not Works, and then —
Nor praise nor blame the Writings, but the Men.

Pope's Essay on Criticism.

UITGEGEVEN DOOR NAYLER & Co. O. Z. Achterburgwal,

TE AMSTERDAM.

1843.

VOORREDEN.

De titel van dit boek moet, op zich-zelfen, den Lezer reeds een waarborg zijn, dat er geen lauweren met de uitgaaf beoogd worden. Zelfs de geestige Vertaler van STERNES *Sentimental Journey* zou niet heel veel ijdelheids, tusfchen het fchrijven over de Spelling van Baslaartwoorden, en het drukken des gefchrifts, onderftellen. Doch zoo men meende, dat er daarom minder tijd en studie aan dit boek was befteed — dat het met minder zorg, in hoofdzaak en bijzonderheden, werd behandeld, dewijl de roemzucht geen deel had aan de vervaardiging — zou men de welmeenende pogingen des Schrijvers miskennen. Hij heeft gedaan, wat hij vermocht — en indien hij dwaalde of te kort fchoot, moet dit eerder aan wanbegrip, dan aan onachtzaamheid, geweten worden. Maar daarom juist, en in weerwil van de opmerking,

waar deze voorreden met aanvangt, zou het den Schrijver ten uiterste grievend zijn, zoo de Kritiek eene mindere naauwgezetheid, dan de zijne, in acht nam, bij het beoordeelen van zijnen arbeid.

Een oppervlakkig beschouwer, die, op dézen regel, *waxenlijk*, en zeven regels lager *waxendlijk*, aantrof — die, ter dezer plaatse, *smoren* las, of *stepen*, of *doven*, en elders die woorden met verdubbeling van klinker geschreven vond — die nu eens *in DEN tijd*, en dan weér *in DE tijd*, of *DER tijd* zag gebruiken — hier van *DE uitgang* en dáar van *DEN* hoorde spreken — een oppervlakkig beschouwer zou allicht tot de gevolgtrekking komen, dat het, óf van overgrote domheid, óf van oaverklaarbare grilligheid, getuigde, zich-zelfen; in het bezigen dier woorden, zoo gedurig ongelijk te zijn. Een ander, die meende nog al wel met het schrijven en spreken van het Fransch over weg te kunnen — en het eerste 't beste woordenboek had opgeflagen, om zijn vermoeden, betreffende de manlijkheid van de Fransche letter *l*, bij voorbeeld, tot zekerheid gebracht te zien, zou, zonder van groote onwetendheid beschuldigd te mogen worden, het gebruik van die letter in 't vrouwelijke (op bl. 39) met den stempel zijner afkeuring kunnen brandmerken, en als een staaktjen kunnen aanvoeren van den invloed, dien het schrijven der éene taal op onzen stijl in de andere uitoefent. En toch — gij

zult het bekennen, Lezer — de beide beoordeelaars zouden zich grovelijk vergisfen.

Niemaat kan het vergen, dat een voorreden alle de berispingen voorkome of belette, die de inhoud van het boek wellicht kon opwekken; maar als de Schrijver weet, hoe gemakkelijk eene lichtvaardige beoordeeling de waereld wordt ingezonden, en hoe moeilijk het is, later, ook door de volkomenste antikritiek, den indruk dier beoordeeling uit te wischen — dan zal hij van zelf aanleiding vinden den Lezer er voor te waarfchuwen, en hem verfchooning te vragen, dat hij, met een paar voorbeelden, van de gegrondheid zijner vreeze doet blijken.

De beide vooronderfelde beoordeelaars zouden zich grovelijk vergisfen.

De woorden *wezenlijk* en *wezendlijk* zijn twee onderfcheiden benamingen; voor nagenoeg de zelfde eigenfchap; men zie dit bij TEN KATE, bij HUYDECOPER, en bij BILDERDIJK, waar hij HUYDECOPER toelicht — Waarom zouden wij het eene of het andere verwerpen? — *Wezenlijk* is gevormd uit het substantief *wezen*, met de uitgang *lijk*; *wezendlijk* uit het tegenwoordig deelwoord van *wezen*, met de zelfde terminatie: van de beiderlei famenftelling heeft men meerdere voorbeelden in de taal — wie zal een fchrijver dwingen te kiezen? TEN KATE, wiens gezach wel de voorname grondflag is, waarop men

de onderscheiding van de zacht- en scherp-lange vokaal doet berusten, geeft *smoren* en *smooren*, *sliepen* en *slaeppen*, *doven* en *dooven* op: waarom zou éene van die spellingen verbannen moeten worden? — Verklaart TEN KATE *steigen* niet door *eleuare*, in tegenstelling van *stijgen* (*ascendere*)? Zoo lang niemand heeft aangetoond, dat de éene dialekt de andere beheerschen moet, dat de éene ver verkieslijk, ja alleen te verdedigen is — zoo lang men niet heeft uitgemaakt, en met onwrikbare *Etymologische* bewijzen gestaafd, dat voor dit woord de Zeeuwsche, en voor een ander de Maaslandsche tongval gehuldigd behoort te worden — kan er geen reden bestaan om niet, in het *verbum neutrum*, den enkelvoudigen klinker, in het *transitivum* daarentegen, den krachtigen tweeklank *es* en *oo*, bij de genoemde en dergelijke woorden, te bezigen. Wat de toepassing der geslachten aangaat, men weet, dat **HOOFD** en **VONDEL** in dat opzicht onze wetgevers zijn; slechts in enkele gevallen veroorlooft deze en gene, op grond van de Analogie, zich eene kleine afwijking. Maar **HOOFD** maakt vele woorden vrouwelijk, die **VONDEL** voor mannelijk houdt — maar **TEN KATE** heeft vergelijkingstafels opgemaakt, waaruit blijkt, dat de Hollander, met zich enkele aankantingen tegen het Gebruik te veroorloven, zijn gantsche geslachtstoepassing met die der Møzogothen, Angelfaxen, Zweden, IJsland-

ders en Hoogduitschers in over één stemming kan brengen — maar **BILDERDIJK** heeft aangewezen, dat de Etymologie dikwerf een ander geslacht dan het Gebruik schijnt te willen — één zelfde woord heeft dikwerf twee beteekenissen, die aan het verschil des geslachts keurig te onderkennen waren: ziedaar, de bedenkingen, die **DEN tijd** en **DE tijd**, **DEN uitgang** en **DE uitgang**, **DEN dood** en **DE dood**, in den gebogen naamval, bij **BILDERDIJK** en **WISLIUS**, zoowel als in het nederig boekjen over de Bastaartwoorden, hebben voortgebracht.

De Fransche *l* eindelijk, heeft tweërlei geslacht. Het is een letter van 't mannelijke, naar de nieuwere leerwijs, die haar *le* noemt; het is een vrouwelijke naar de oudere, die haar *elle* heet: daar *le* voorondersteld wordt een lettergreep te beginnen, en er op bl. 39 sprak is van de vokaal vóór de *l-mouillés*, zoo behoort men de letter dáar vrouwelijk te nemen, en *elle* uit te spreken. Zie dit onderscheid, naar eisch, waargenomen en aangetoond in het *Vocabulaire* van **CHARLES NODIER**.

Het is onnoodig meerdere plaatsen uit het boek *Over de Spelling der Bastaartwoorden* op te geven, waar men de nagedachte van den Beoordeelaar gaarne bij zou inroepen: Het zou den schijn van verwaandheid laden op eenen Schrijver, die zoo innig als iemand overtuigd is van de onvolkomenheid aller menschelijke

werken; zich-zelfen meer dan anderen mistrouwt; en gaarne zijne voorreden eindigt met de woorden van *Broeder THOMAS van Utrecht*: „*Ic enich ghebiet in desen boeke/ dat ic mi leet/ en soe wye dat ghebiet verbeteren wille/ dat ic mi lief.*”

Mei, 1843.